

Könyvét azonban mindenkép érdemes áttanulmányozni, már csak a nagyobb részét kitevő bibliográfia miatt is, amelyik a „ráhangoló“ szépirodalmi olvasmányok mellett az adatgyűjtésre szolgáló természetrajzi, továbbá a tanítás keretében felolvasható természetrajzi, földrajzi és történelmi munkákat vette fel, használhatóan csoportosítva. Kívánatos lenne, hogy a többi tárgyakat is hamarosan feldolgozza, de így is megbecsülhetetlen szolgálatot tett minden tanárnak és iskolai könyvtárnak. Kár, hogy a szépirodalmat „reáhangoló“-nak tekinti, csak a tanítás eszközeinek. Listáját csak itt javítanánk, elhagyva néhány nem elsőrangú munkát. Ez azonban a kitűnő és elfogulatlan összeállítást csak lényegtelenül módosítaná.

Dr. Baróti Dezső.

Gönczi Terka: Gyermekek és felnőttek. Apró megfigyelések a gyermekről és környezetéről. „Gyermeknevelés“ kiadása. (Kalocsa.) 1935.

Gönczi Terka írásában egy rokonszenves pedagógussal ismerkedünk meg. *Apró megfigyeléseit* elsősorban nem a szakembereknek szánhatta, hanem a szülőknek; kedves, vonzó stílusa bizonyára azok számára is sokat elvisz a modern pedagógia eredményeiből, akik eddig idegenkedtek tőle. Nem elméletet ad, bár sorai elárulják, hogy azt is jól ismeri, hanem mindig, nyilván megtörtént esetekből indul ki. Az ilyen fajta írás nagyon alkalmas arra, hogy a problémákat a laikusok számára megvilágosítsa, Gönczi Terka tollából különösen, mert szellemesen és okosan ír. A gyermekről és a környezetről adott megfigyeléseinek a szakképzett pedagógus is hasznát veheti, esetek szépen megírt gyűjteményét kapja bennük. Az ilyesmi mindig érdekes. Élvezettel olvastuk el a kis könyvet, hisszük, hogy aki a kezébe veszi, végigolvassa majd s ajánlja azoknak a szülőknek, akik az ilyenfajta írásokból tanulhatnak ép a legtöbbet.

Dr. Baróti Dezső.

Tarján Ferenc: Hogyan születik a találmány. Budapest, Lampel R. kiadás, 1935. Ára füzve 4,80, kötve 6 pengő. 181 oldal, 12 krómnyomattal.

A könyv két főrésze tagolódik. Az első a feltalálás körülményeivel, a találmány és szabadalom sorsával foglalkozik, míg a második rész főként a feltalálókat ismerteti.

Az első részben tüzetesen ismerteti Edison és Marconi munkásságát és szembeállítja az igaz értéket a reklámozott és a hozzá nem értésből keletkezett hírnévvel. Marconi munkáját kellőképpen értékeli, rámutat arra, hogy az ő kompiláló munkája az elődök nélkül (Maxwell, Hertz, Branly) semmi sem juthatott volna. Erre a felvilágosításra szükség van, mert még a magyar rádióban is elhangzott ez év február 5-én egy ismeretterjesztő előadás, amely azt állította, hogy a rádió is tulajdonképpen Marconinak köszönhető. Pedig talán e ponton is illendő lett volna megemlíteni többek között Edison és Lee de Forest nevét. Marconinak a munka tökéletesítésében és szilárd kitartásban van érdeme, de ezt túlozni, különösen mások hátrányára, nem lehet helyes.

Foglalkozik azzal a kérdéssel is, hogy sok találmánynak mi az indító

alapja. Egyrészt már régen felfedezett és ismert fizikai jelenség merül fel új, tökéletesebb formában (Geissler-cső és neonfény, Magnus-hatás és Flettner-rotor, stb.), másrészt gyakran elméleti elgondolások a találmányok szülőke.

Hosszabb részben mutat arra, hogy mit látunk ma még megoldatlan, de megoldandó problémáknak. Egyik az energiáknak veszteségmentesebb kihasználása, másik új energiaforrások keresése, illetve újszerű felhasználása. Továbbá milyen megoldandó feladatok vannak még a repülés, a film, és a távolbalátás terén. Itt leszállítja a napi sajtó egyik állandóan visszatérő nagy szenzációjának, a halálsugaraknak értékét az elért valóság józan alapjára, s ugyanitt mutat rá arra, hogy az Elektráról küldött elektromágneses hullámok hatására Ausztráliában kigyulladó villanylámpák csak a laikus szemében látszanak csodának és nagy horderejű találmánynak.

Ismerteti a találmányok értékesítésének és szabadalmaztatásának útjait, módjait. Igen hasznos tanácsadó!

A könyv második része először is 22 kiváló magyar feltaláló, illetve tudós munkásságát ismerteti. Büszkék lehetünk ezekre az értékeinkre, ismernünk kell őket.

Felsorolja azután az eddigi Nobel-díjat nyert fizikusok, kémikusok és orvosok, nemzetiségük megjelölésével. Erre a díjra érdemesítő munkájukat nem említi meg, mert hiszen a tudományok mai fejlett és specializálódott korszakában a lehetséges pár szó a laikus előtt úgy is érthetetlen volna.

Majd nagy vonásokban fizika, illetve technikatörténeti tájékoztatót ad, mit köszönhetünk az ókor, középkor és újkor feltalálóinak. Könyvét lexikális adatokkal fejezi be.

A könyv szövege világos, a laikus művelt közönség részére kiváló munka. Tanít és felvilágosít nagyképűség nélkül. Ábráiban igen nehéz lehetett megtartani a szükségesnek mértékét, de ez sikerült. Nem vált egyszerűen képeskönyvvé, viszont a legszükségesebb rajzok kitűnően támasztják alá a szöveget.

Mi hasznát veheti a tanár, tanító e könyvnek? Példát ad arra, miként lehet egyszerűen beszélni nehéz matematikai háttérrel bíró problémákról anélkül, hogy a tudomány felszisszenjen. Módot ad arra, hogy magyar fizikai kiválóságaink nevét és munkásságát tanításunkba beleszójjuk. Harmadsorban azért is hasznos könyv a tanár kezében, mert ha megkérdi a tanuló fizikatanárát, ki találta fel, ki csinálta először ezt, vagy azt, nem kell diákját leintenie, hanem nyugodtan felütheti ezt a pompás könyvet. Majdnem mindig meg fogja tudni adni a helyes feleletet. A középiskolák felső osztályai számára pedig ez a könyv az ifjúsági könyvtár részére feltétlenül beszerzendő.

A könyv hézagpótló nagy értékéből nem von le semmit, amit áttanulmányozásakor hiánynak, hibának érzünk. Így a 7-ik oldalon azt mondja: „Már az őskori ember is igyekezett technikai alkotásainál a természetet utánozni“. „A zongora megalkotásánál tisztán a fül berendezését utánozta“. Nem hiszem. Talán csak jóval későbbben eszméltünk arra, hogy az emberi technikai alkotások egyeznek a Teremtő alkotásaival. Az azonosan uralkodó

természeti törvények kényszerítő ereje vezetett azonos megoldásra. Előbb megalkották a zongorát, s azután fedezték fel, hogy a tökéletesebb fűszerkezet ehhez hasonlítható.

Galileit, jelentőségéhez képest keveset említi. Mindenesetre jelentősebb Marconinál!

Történelmi adatai bizonyára nem fognak mindig ellentmondás nélkül elfogadtatni. Néhol az adatok hiányosak (írógép, varró-, szövőgép). Másutt talán más évszámok ismereteseek előttünk. De utal arra, hogy egy találmány, vagy felfedezés időpontja legtöbbször bizonytalan. Mit vegyünk fel kezdő időpontnak? Az eszme felvillanását? Kivitelét? Vagy szabadalmaztatása, illetve nyilvános közlése időpontját? Ezek között néha 6—7 évnnyi időköz van. A könyv csak akkor elégítené ki minden igényt, ha az egyes találmányok teljes történetét közölné. Ezt pedig lehetetlenné teszi az a szűk trianoni határ, amely még a könyvekben is érezteti a korlátokat.

Matzkó Gyula.

KÜLFÖLDI TANÍTÁSI MOZGALMAK.

(Külföldi folyóiratok nyomán.)

1. Az olasz fasiszta iskolarendszer. Az új Olaszország megalkotója, *Benito Mussolini*, a fasiszta párt uralomra jutása után újjá alakította a közoktatásügyet is. A reform abból az elvből indul ki, hogy a fasiszta állam politikai nevelést követel az iskoláktól és megkívánja, hogy az iskola az uralkodó kormányzati rendszer föltétlen tiszteletére nevelje az olasz ifjúságot. Mussolini munkatársa a római egyetem kiváló pedagógusa, *Giovanni Gentile*, a fasiszta kormány első közoktatásügyi minisztere, *Nazareno Padellaroval*, Róma város iskolaügyének vezetőjével együtt dolgozta ki a fasiszta iskolaügy reformját. Az 1923-ban megalkotott népoktatási törvénnyel lerakták a fasiszta iskolarendszer alapjait. Padellaro egy most német fordításban is megjelent érdekes, tanulságos könyvből ismerteti a fasiszta pedagógia alapelveit, célkitűzéseit és sikereit. A német könyv címe: *Faschistische Schule und Erziehung in Italien* és a Petersen szerkesztésében megjelenő „Pädagogik des Auslandes“ sorozat köteteként jelent meg. A könyv 22 fejezetben ismerteti Olaszország mai iskolaügyét és az életből vett érdekes adatokkal mutatja be az elért sikereket. Már a fasiszta nevelés célkitűzéséből következik, hogy ebben nagy szerepe jut a politikának. Ahogy Oroszországban, szélsőséges elvek az egész oktatásügyet a proletár forradalom szolgálatába állítja, ahogy Németországban az iskolák minden megmozdulása, minden tantárgy tanítása a nemzeti szociális politikát szolgálja, azonképpen áll az egész olasz iskolarendszer a fasiszta politika szolgálatában. Padellaro mindenképen iparkodik igazolni, hogy a neveléstudomány eszményi tanításait csak akkor láthatjuk meg, ha fenntartás nélkül elismerjük, hogy a pedagógia a politika szolgája. Mihelyt a pedagógia kinőtt kezdetleges állapotából, szükségképen a politika felé hajol, valamint a politika is behatol a pedagógia területeire. A tanító munkáját általában magasra értékeli, aki szerinte a lelki állapotok alkotója és mint ilyennek, művésznek kell lennie. A tantervek szerinte csak útmutatók, amelyben az állam kijelöli.